

впливають на свідомість і поведінку, а також інші сильні емоційні хвилювання, які під час вчинення злочину певною мірою послаблюють здатність особи усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними. Відтак, поняття «сильне душевне хвилювання» не відповідає поняттю «фізіологічний афект» і не тотожне поняттю «афект».

У зв'язку з цим у КК України замість терміна «сильне душевне хвилювання» слід використовувати словосполучення, яке максимально чітко та правильно відобразатиме та охоплюватиме вказані емоційні стани. Таким повинно бути словосполучення «стан, у якому особа не могла повною мірою усвідомлювати свої діяння та (або) керувати ними». КК України у ст. 20 містить подібний опис цієї ознаки щодо визначення обмеженої осудності. Одним із правил законодавчої техніки є уніфікація мовних форм. Використання такого позначення окреслених емоційних станів у кримінальному законодавстві якраз і буде відповідати вказаному правилу законодавчої техніки.

Бондаренко О. М., курсант 3-го курсу
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ВІД ЗЛОЧИНУ Й АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Новий Кримінальний процесуальний кодекс України поділяє кримінальне правопорушення на злочин та кримінальний проступок. Запровадження в національне кримінальне законодавство інституту кримінального проступку вимагає у першу чергу визначення його місця в правовій системі України.

Варто зазначити, що в багатьох зарубіжних країнах кримінальне законодавство виділяє і злочин, і проступок. Наприклад, у КК Франції всі кримінальні правопорушення за тяжкістю поділяються на порушення, проступки і злочини, у КК ФРН – на проступки і злочини. Згідно з КК штату Нью-Йорк (США) взагалі всі кримінальні злочинні діяння поділяються на дорожні проступки, порушення і злочини.

Втім Кримінальний кодекс України досі не передбачає і не дає визначення такого виду кримінального правопорушення, як проступок. Дотепер законодавець не прийняв остаточного

рішення щодо видів діянь, які доцільно визнавати кримінальними проступками, та критеріїв, за якими слід відмежовувати ці діяння від злочинів та адміністративних правопорушень.

Насамперед необхідно дати визначення поняттю кримінального проступку. В ст. 11-2 Проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» «Кримінальним проступком визнається діяння, за яке передбачене покарання у виді громадських робіт, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [1].

Відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України «злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину» [2].

Основними ознаками, на підставі яких можливо відмежувати ці два поняття є:

1. Матеріальна ознака у злочині проявляється у суспільній небезпечності діяння, у проступку – у суспільній шкідливості діяння.

2. Кримінальна протиправність – закріплення злочинного діяння у Кримінальному кодексі України свідчить про наявність злочину. Так само наявність протиправного діяння у законі про кримінальний проступок свідчить про належність діяння до даної категорії.

3. Караність – за злочин передбачено застосування найсуворіших, найтяжчих для засудженого наслідків – покарання, за проступки застосовується не покарання, а стягнення.

Згідно із Концепцією реформування кримінальної юстиції України зміст кримінальних проступків становлять два види людської поведінки:

1) окремі діяння, що за чинним Кримінальним кодексом України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, які будуть визнані законодавцем такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки [3, с. 4];

2) діяння передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю [3, с. 4]. Наприклад, проступки, передбачені у ст. 51 «Дрібне розкрадання державного або колективного майна», ст. 512 «Порушення прав на

об'єкт права інтелектуальної власності», ст. 52 «Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель», статті 89 «Жорстоке поводження з тваринами», ст. 173 «Дрібне хуліганство», та багато інших [4].

Ці проступки за юридичною природою не є адміністративними, оскільки відносини, що охороняються названими вище нормами, не стосуються державного управління або місцевого самоврядування. Але це і не злочини, оскільки вони не становлять великої суспільної небезпеки.

Підсумовуючи вищесказане, варто визначитися з нормативним закріпленням проступків. Існує дві пропозиції – закріплення їх у чинному КК України та створення нового Кодексу кримінальних проступків.

На мою думку, більш оптимальним варіантом буде створення нового кодексу, адже закріплення їх в існуючому кодексі призведе до кардинальних і невиправданих змін КК України, створить плутанину у структурі його норм та інститутів.

Так чи інакше, але запровадження інституту кримінальних проступків буде мати позитивний вплив на криміногенну ситуацію у країні, оскільки багато діянь будуть вважатися менш небезпечними та покарання за них буде більш м'якими. Важливим фактором є те, що відповідальність за вчинення кримінального проступку, за своєю природою, не буде тягти судимості. Ми повинні спиратися на досвід зарубіжних розвинених країн, де відбувається класифікація кримінально караних діянь, та прагнути вдосконалювати національне законодавство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» від 28 лютого 2012 р. № 10126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2015 року : (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2015. – 213 с. – (Кодекси України).

3. Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2015 року : (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2015. – 292 с. – (Кодекси України).

Василюк І. М., адвокат Волинської
колегії адвокатів

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ НА ГУМАННЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ ТА НА ПОВАГУ ДО ГІДНОСТІ

Одною з новел КВК України 2003 р. стало закріплення на рівні закону права засуджених на гуманне ставлення до себе і на повагу гідності, властивої людській особистості, бо у раніше чинному ВТК України 1970 р. визначалися лише окремі та виключно специфічні права осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі. У подальшому у 2014 році це законодавче формулювання набуло дещо іншої форми: засуджені мають право на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності, оскільки саме таке визначення є властивим для європейських стандартів в цій сфері [1].

Як неодноразово підкреслювалось в науковій літературі, уявлення про сутність будь-якого явища або процесу об'єктивної дійсності, у тому числі й правового характеру, розвиваються, як правило, у рамках того концептуального напрямку, який панує в теорії науки в той чи інший час. Згідно із цим твердженням нормативного закріплення у правовій сфері найчастіше набувають ті уявлення про явища, які відповідають домінуючій концепції на певному проміжку часу [2, с. 11], а система категорій і понять кримінально-виконавчого права має адекватно відбивати процес виконання кримінальних покарань та відображати його предметну сутність. Тому виключно наука і має стати підґрунтям для розвитку практики виконання кримінальних покарань та її окремих інститутів, бо практика осмислюється, організовується і спрямовується саме теорією [3, с. 688–689].

Однак, право засуджених до позбавлення волі на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності стало певним винятком з цього правила: у науці кримінально-виконавчого права воно належним чином не вивчалось, а було спочатку уведено в закон,